DE FINANCIERING VAN DE

WARME MAALTIJD-VOORZIENING

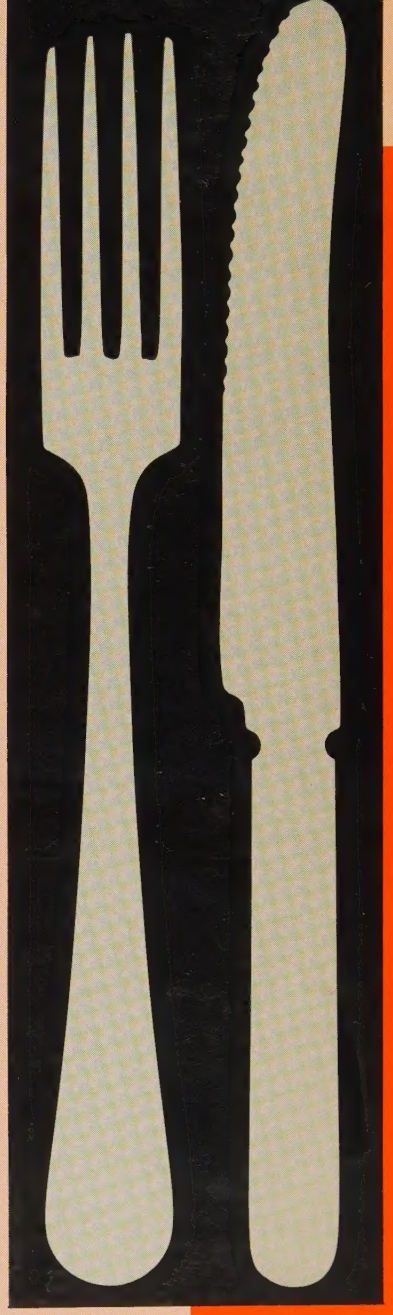

B
5914

DE FINANCIERING VAN DE

WARME MAALTIJD-VOORZIENING

lp

Produktie en zetwerk: Rietveld & Steinmetz
Produkties, Amsterdam.
Vormgeving: Dolf Middelhoff.
Foto omslag: Sjaak Henselmans.
Druk: Offset Service Bedrijf, Den Haag.

Den Haag, oktober 1985
© Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen
Eisenhowerlaan 114
2517 KM Den Haag.

Niets uit deze uitgave mag
gecopieerd/vermenigvuldigd worden
tenzij de bron vermeld wordt.

"De financiering van de Warme Maaltijdvoorziening"
kan besteld worden door overmaking van ƒ7,50 per
exemplaar (dat is inclusief portokosten) op
gironummer 653968 ten name van:
Haeghepoorte B.V.A.
Waldopstraat 50
o.v.v. LPWvO 'Maaltijd'.

INHOUD

Woord vooraf 5
Visie ten aanzien van de Warme Maaltijdvoorziening 6
Welke mogelijkheden zijn er? 9
Financieringsmogelijkheden en discussiepunten 14
Punten ter overweging 25
Geraadpleegde literatuur 27

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/warmemaaltijdvoo0000vari_c6m9

WOORD VOORAF

WAAROM WORDT DEZE BROCHURE UITGEBRACHT?

Een Warme Maaltijdvoorziening is geen onbekend begrip meer in het Gecoördineerd Ouderenwerk (GOB). Het aantal Warme Maaltijdvoorzieningen (WMV) is tamelijk groot. De wijze waarop zij georganiseerd en gefinancierd worden loopt echter uiteen. Gebleken is, dat een Warme Maaltijdvoorziening een zeer belangrijke voorziening in de eerstelijnszorg is, waardoor veel ouderen hun zelfstandigheid langer kunnen behouden. In de wandelgangen wordt de Warme Maaltijdvoorziening beschouwd als een basisvoorziening voor ouderen, maar omdat aan dit begrip uiteenlopende consequenties verbonden zijn, die niet aansluiten bij een gedecentraliseerd beleid, wordt dit begrip in onze notitie verder niet gehanteerd.
Nu het Gecoördineerd Ouderenwerk tijdelijk ondergebracht is onder de Reikwijdte van de Wet op de Bejaardenoorden, de warme maaltijdvoorziening deel uitmaakt van het Flankerend Bejaardenbeleid en de Provinciale en Gemeentelijke Overheid daarvoor verantwoordelijk zijn, leek het goed stil te staan bij de diverse financieringsmogelijkheden van een warme maaltijdvoorziening.
Deze brochure is gericht op instellingen Gecoördineerd Ouderenwerk, die zich voor het eerst of opnieuw dienen te bezinnen op de financieringsmogelijkheden zoals die per 1 januari 1985 zijn ontstaan. In deze brochure treft U veel practische informatie aan, over hoe 'het elders geregeld is'. Met het materiaal dat voor handen was, wilen we U helpen kijken naar Uw eigen situatie en U helpen de oplossing te vinden voor Uw eigen vragen t.a.v. de financieringsmogelijkheden van een warme maaltijdvoorziening.
Tot slot van deze inleiding willen wij de leden van de werkgroep vermelden die aan de totstandkoming van deze brochure hebben meegewerkt, met dank voor hun inzet en medewerking.
Leden van de Werkgroep Advies Financiering Warme Maaltijdvoorziening:
dhr. G. Boon van Ochssée (coördinator Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen)
dhr. A. Morren (bestuurslid ANBO)
dhr. B. Solinger (functionaris Stichting Welzijn voor Ouderen Vlissingen)
dhr. H. Stein (Provinciaal Consulent Bejaardenbeleid Gelderland)
dhr. Th. Wennekes (functionaris Stichting Welzijn Ouderen te Zoetermeer)
dhr. P. van der Zanden (functionaris Stichting Bejaardenwerk Eindhoven).

Namens het bestuur van het Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen,

S. van Dam-Siebenga, voorzitter.

VISIE OP DE WARME MAALTIJDVOORZIENING

Het Gecoördineerd Ouderenwerk (GOW) zoals dat in het Reikwijdtebesluit Wet op de Bejaardenoorden (WBO) wordt omschreven stelt zich ten doel de zelfstandigheid van de ouderen te bevorderen. Instellingen voor GOW hebben tot taak dié voorzieningen te treffen die de in het Reikwijdtebesluit WBO vermelde doelstellingen kunnen helpen realiseren. Gebleken is dat een aanzienlijk aantal ouderen langer zelfstandig blijft wonen, indien zij regelmatig een warme maaltijd kunnen krijgen. Met name voor ouderen geldt dat een goed voedingspatroon de basis vormt voor een goede gezondheid. De prijs van de warme maaltijd vormt veelal het knelpunt. Uit de onderzoeken blijkt namelijk, dat de ouderen die alleen een AOW-uitkering hebben en die gebruik maken van de WMV in de problemen komen omdat hun besteedbaar inkomen ten behoeve van een warme maaltijd beperkt is. Uit budgettaire overwegingen wordt daarom door hen op de warme maaltijd bezuinigd. Dit heeft niet alleen tot gevolg dat niet elke dag een warme maaltijd wordt gebruikt, maar ook dat er weinig variatie in de maaltijden bestaat en het voedingspatroon eenzijdig is. Men eet meerdere dagen hetzelfde warme eten of eet vooral brood.
Wil men voorkomen dat deze groep ouderen in een veel duurdere voorziening moet worden opgenomen omdat zij zelf niet meer regelmatig voor hun warme maaltijd kunnen zorgen, dan is het wenselijk dat een warme maaltijdverstrekking mogelijk wordt gemaakt die met name voor deze groep ouderen betaalbaar is.

Het vraagstuk van de WMV doet zich niet alleen in Nederland voor. Doordat de coördinator van het Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen recent een studiereis naar Denemarken maakte beschikt de werkgroep over gegevens die wij ter illustratie willen vermelden.
In *Denemarken* zijn de gemeenten bij wet verplicht die voorzieningen te treffen die de zelfstandigheid van mensen die een uitkering krijgen, de zogenaamde 'pensioners', bevorderen. De gemeenten krijgen in de kosten daarvan een rijksbijdrage van 50%.
In Denemarken is de WMV geheel in handen van de gemeente, doordat de bejaarden- en verpleeghuizen die de maaltijden bereiden veelal ook overheidsinstellingen zijn. Het rondbrengen van de maaltijden geschiedt per speciaal hiervoor ingerichte busjes met chauffeur. Of en hoe vaak een pensioner een warme maaltijd kan krijgen wordt (regelmatig) beoordeeld door de wijkverpleegster, zonodig in nauw overleg met de betrokken gezinsverzorgster.
Voor de ontvangen maaltijd(en) wordt wel betaald. Het bedrag is gerelateerd aan het eigen inkomen, maar is per week aan een bepaald maximum gebonden. In tegenstelling met wat in Nederland gebruikelijk is, bestaat de warme maaltijd echter uit twee gangen (geen soep) en wordt er in Denemarken niet met diepvries- maaltijden gewerkt. Opgemerkt moet ook worden dat de WMV in Denemarken een schakel is uit een keten van voorzieningen die pensioners ter beschikking staan.

Met de situatie in Denemarken in het achterhoofd, stelden wij ons de vraag hoe het Nederlandse model er uit zou moeten zien.
We komen dat tot het volgende *model*, waarop natuurlijk de nodige variaties te maken zijn, die mogelijk nog beter aansluiten bij de inmiddels ter plaatse gegroeide situatie:

1. De gemeente dient, indien daar in voldoende mate behoefte aan is, een financieringsregeling op te stellen waardoor een WMV van de grond kan komen. In die gemeenten waar een instelling voor GOW is, ligt het voor de hand dat deze betrokken is bij de opzet en het functioneren van de WMV. Dit laatste wil evenwel niet zeggen dat de WMV altijd een onderdeel van het GOW dient te zijn. Een WMV kan soms ook goed zelfstandig functioneren. Een relatie tot het GOW lijkt evenwel gewenst in verband met het signaleren van behoeften aan een WMV.
In gemeente waar geen instelling GOW is dient de overheid voorwaarden te scheppen opdat, indien daaraan behoefte is, toch een instelling in de sfeer van de Maatschappelijke Dienstverlening het initiatief neemt om te komen tot een WMV.

2. Er dienen één of meer instellingen te zijn die de warme maaltijd bereiden, waar dit zonder al te veel investeringen ook op een verantwoorde wijze mogelijk is. In eerste instantie wordt hierbij gedacht aan verzorgings- en verpleeghuizen, maar ook ziekenhuizen, particuliere restaurant en speciaal voor de WMV ingerichte keukens komen hiervoor in aanmerking.

3. De indicatiestelling of iemand (tijdelijk) een warme maaltijd kan krijgen, dient zo eenvoudig mogelijk te geschieden. Een verwijzing van een samenwerkingsverband, een huisarts, wijkverpleegster of gekwalificeerde gezinsverzorgster en/of indicatiecommissie bejaardenoorden zou voldoende moeten zijn.

4. Het rondbrengen van de maaltijden kan per plaats verschillen. Daar, waar goed functionerende vrijwilligers(organisaties) bij het rondbrengen betrokken zijn, dient dit ook zo te blijven. Daar, waar deze vorm van bezorging niet mogelijk is, dient noodgedwongen gebruik gemaakt te worden van een warme-maaltijd- bus plus chauffeur. Het rondbrengen van de warme maaltijden met een bus en (beroeps-)chauffeur is evenwel een kostenverhogende factor en daarom niet overal toepasbaar. Bovendien speelt het vraagstuk van het warm blijven van de maaltijden hierbij een rol. De ritten mogen ook niet te lang zijn (maximaal drie kwartier). Ook zal de situatie op het platteland een groot verschil vertonen met die in de grote stad.

5. Bij dit alles dient de WMV gezien te worden als een voor de gebruiker zo mogelijk tijdelijke voorziening. Waar dat mogelijk is zal gestimuleerd moeten worden dat ouderen de warme maaltijd zelf weer bereiden.
Men kan zich overigens met recht afvragen of de WMV alleen een voorziening voor ouderen dient te zijn. In (één-ouder)gezinnen kunnen zich (tijdelijke) problemen met ziekte of afwezigheid voordoen waarin een WMV uitkomst kan bieden. Ook kan gedacht worden aan een warme maaltijdverstrekking aan zelfstandig wonenden.

6. In de preventieve sfeer dienen kooklessen voor ouderen meer onder de aandacht gebracht te worden. Om het koken thuis te bevorderen, zouden keukens ook qua inrichting beter afgestemd dienen te worden op ouderen.
In Denemarken financiert de gemeente inderdaad veranderingen die in de eigen keuken wenselijk zijn, door bijvoorbeeld het verlagen van aanrecht en keukenkastjes, het aanbrengen en op de juiste hoogte stellen van kookapparatuur. Deze voorzieningen zijn vooral van belang voor rolstoelgebruikers.

7. Als variant op de warme maaltijd die thuis bezorgd wordt, kan ook aan het deelnemen aan de 'open-tafel' in een instelling gedacht worden. Het gezamenlijk gebruiken van de warme maaltijd heeft dan ook een belangrijke sociale functie. Het brengt ouderen in contact met anderen. In eerste instantie komt een verzorgingstehuis hiervoor in aanmerking,

maar ook in een diensten- of wijkcentrum kan iets dergelijks plaatsvinden. Ook een restaurant kan gedurende bepaalde uren deze diensten aan ouderen verlenen.
Tevens kan gedacht worden aan het betrekken van scholen voor consumptieve beroepen (koksscholen, huishoudscholen, hotelscholen) bij de WMV. Vakantie-periodes, waarin deze scholen gesloten zijn, vormen evenwel een probleem.

8. Zouden bijvoorbeeld ook studenten-mensa's in principe toegankelijk moeten zijn voor die ouderen die daarvan gebruik willen en kunnen maken? (Hier en daar wordt dit oogluikend toegestaan).

9. In hoeverre militaire keukens een rol zouden kunnen spelen bij de WVM zou eveneens onderzocht kunnen worden.

Bij alle genoemde voorbeelden dient evenwel rekening gehouden te worden met verschillende soms vrij ingewikkelde diëten.

DE FINANCIËLE ARMSLAG VAN OUDEREN EN DE ROL VAN DE OVERHEID

Uit de onderzoeken, die werden verricht naar het gebruik en de waardering van de WMV door ouderen, blijkt dat het merendeel van de afnemers behoort tot de groep ouderen, die rond moet komen van alleen een AOW-uitkering. Het NIBUD (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting), waarin consumenten-organisaties, bedrijfsleven en overheid samenwerken, stelde voor de studiedag 'Kies-keurig' in Gelderland, maart 1984, een notitie op waarin verduidelijkt werd, wat het besteedbare inkomen van een alleenstaande oudere, of van een echtpaar, is als zij rond dienen te komen van alleen een AOW-uitkering. De bijgaande gegevens zijn aan deze notitie ontleend en spreken voor zich.

DE VOEDINGSKOSTEN VAN OUDEREN

Als gesproken wordt van een 'aanvaardbaar' bedrag dat ouderen kunnen betalen voor een warme maaltijd die thuisbezorgd wordt, dan dient eerst vastgesteld te worden hoe de beschikbare middelen besteed moeten/kunnen worden. Voor een echtpaar met alleen een AOW-uitkering ƒ1.523,= per maand (bruto inclusief vakantiegeld).

VOORBEELDBUDGET AOW-ECHTPAAR

INKOMEN (per 1 september 1984, in guldens)

AOW-uitkering	1447	
Vakantietoeslag	76	
Kinderbijslag		
Studiekostenvergoeding		
Totaal per maand		*1523*

UITGAVEN

Vaste lasten		
Huur of hypotheek	225	
Gas/andere brandstof	140	
Elektriciteit	55	
Water	20	
Belastingen/heffingen	25	
Telefoon	40	
Verzekeringen	49	
School en studiekosten		
Contributies, lidmaatschappen	(20)	
Abonnementen	(20)	
Omroepbijdrage en kabel-TV	13	
Vervoerskosten (abonnementen, etc.)	(80)	
Subtotaal		567
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoeisel	130	
Inventaris/onderhoud huis en tuin	75	
Extra ziektekosten		
Vrijetijdsbesteding		
Uitgaan		
Vakantie en weekenden		
Subtotaal		245
Huishoudgeld		
Voeding	360	
Snoep, gebak, drank	80	
Rookwaren		
Huisdieren		
Was- en schoonmaak artikelen	10	
Persoonlijke verzorging	40	
Geschenken, donaties	25	
Diversen (postzegels, bloemen)	20	
Strippenkaart, fiets	20	
Subtotaal		555
Zakgeld totaal		
Totaal open/() posten		156
Totale uitgaven per maand		*1523*

VOORBEELDBUDGET AOW ALLEENSTAANDE

INKOMEN (per 1 september 1984, in guldens)

AOW-uitkering	1012	
Vakantietoeslag	53	
Kinderbijslag		
Studiekostenvergoeding		
Totaal inkomen per maand		*1065*

UITGAVEN

Vaste lasten		
Huur of hypotheek	225	
Gas/andere brandstof	135	
Elektriciteit	50	
Water	15	
Belastingen/heffingen	20	
Telefoon	40	
Verzekeringen	49	
School en studiekosten		
Contributies en lidmaatschappen	(10)	
Abonnementen	(20)	
Omroepbijdrage en kabel-TV	13	
Vervoerskosten (abonnementen, etc.)	(40)	
Subtotaal		547
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoeisel	65	
Inventaris/onderhoud huis en tuin	75	
Extra ziektekosten	30	
Vrijetijdsuitgaven		
Uitgaan		
Vakantie en weekenden		
Subtotaal		170
Huishoudgeld		
Voeding	220	
Snoep, gebak, drank		
Rookwaren		
Dieren		
Was- en schoonmaak-artikelen	10	
Persoonlijke verzorging	25	
Geschenken, donaties		
Diversen (postzegels, bloemen)	20	
Strippenkaart, fiets	10	
Subtotaal		285
Zakgeld totaal		
Totaal open/() posten		63
Totale uitgaven per maand		*1065*

TOELICHTING VOORBEELDBUDGETS

Bij de voorbeeldbudgets is uitgegaan van een situatie waarin geen schulden zijn, en geen andere inkomstenbronnen als spaartegoeden kunnen worden aangesproken. Uitgegaan wordt van de AOW-uitkering, aangevuld met vakantietoeslag. Er is geen rekening gehouden met de eenmalige uitkering. De totale jaarinkomsten zijn herleid tot maandbedragen.

De genoemde bedragen zijn afkomstig uit budgetonderzoeken en eigen aanvullend onderzoek. Omdat elke individuele situatie verschilt van het gegeven voorbeeld, kan het saldo aan het eind van de begroting naar eigen keuze worden ingevuld. Vandaar dat dit saldo niet mag worden geïnterpreteerd als een overschot.

Voor een aantal uitgavenposten is geen bedrag in de begroting opgenomen. De bedragen tussen haakjes geven een indikatie voor het bedrag dat men minimaal nodig heeft als men voor de betreffende uitgavepost kiest. Indien niets is ingevuld, en wel aan deze post geld wordt uitgegeven, dient men het bedrag zelf in te vullen.

De vaste lasten zijn relatief laag gehouden. Voor huur is de minimaal te betalen huur opgenomen ingeval men huursubsidie geniet. Naarmate de huur hoger is, wordt de huursubsidie verhoudingsgewijs minder, zodat men zelf een groot deel van de huur moet betalen tot maximaal ƒ320,= per maand. De kosten voor energie etcetera zijn redelijke gemiddelden. Er zijn geen uitgaven opgenomen voor krant, contributies en lidmaatschappen.

De bedragen die genoemd staan bij de reserveringsuitgaven zijn alleen te realiseren in dit relatief gunstige voorbeeld zonder afbetalingsverplichtingen en met lage vaste lasten. Indien er geen kleding zelf wordt gemaakt of op kledingbeurzen wordt gekocht, zal het bedrag voor kleding aan de lage kant zijn.

Voor de post inventaris is ervan uitgegaan dat een volledige inboedel aanwezig is, die dan geleidelijk aan wordt vervangen, rekening houdend met de gebruiks- c.q. levensduur van bepaalde artikelen.

Bij het huishoudgeld zijn minimale bedragen opgenomen. Er zijn keuzemogelijkheden. Als er bijvoorbeeld veel wordt gerookt, zal er minder kunnen worden uitgegeven aan bijvoorbeeld voeding. Maar dit geldt ook voor andere uitgaven. In tegenstelling tot de referentiebudgets is in de voorbeeldbudgets de post vervoer gesplitst in twee delen: het deel in de vaste lasten omvat abonnementen en dergelijke, terwijl bij het huishoudgeld in voorkomende gevallen geld voor strippenkaarten en de fiets is opgenomen.

Uit budget-onderzoeken van het Centrale Bureau voor de Statistiek blijkt, dat echtparen ouder dan 65 jaar per persoon ongeveer ƒ2,75 (bij de laagste inkomens) tot ƒ4,50 (bij de hoge inkomens ƒ4000,= netto) aan de warme maaltijd uitgeven. Een alleenstaande oudere geeft ongeveer ƒ3,50 per dag uit aan een warme maaltijd.

Dit betekent dat wanneer een warme maaltijd bijvoorbeeld ƒ5,50 zou kosten dit een verzwaring van het uitgaven-patroon betekent van ongeveer ƒ5,50 minus ƒ2,75 is ƒ2,75 per persoon per dag.

Voor een echtpaar dat 25 dagen per maand een warme maaltijd thuis krijgt betekent dat een extra uitgave van 50×ƒ2,75=ƒ137,50. Voor een alleenstaande is dat bedrag ƒ50,=.

Echtparen en ook alleenstaanden zullen dit als een zware last ervaren. Immers, de keuzen die er naast de onvermijdelijke uitgaven nog gemaakt kunnen worden zijn vaak reeds ingevuld door bijvoorbeeld roken, huisdier, huishoudelijke hulp en dergelijke.

Als er naast de AOW nog een pensioen wordt ontvangen, wordt de keuze-mogelijkheid iets groter maar de woonlasten stijgen omdat men minder huursubsidie ontvangt, men moet meer betalen voor bijvoorbeeld bejaardenhulp, de ziektekostenverzekering, en dan blijft er voor extra voeding weinig over. De inkomstenbelasting komt hier dan nog bij.

CONCLUSIE

Uit de door het NIBUD verstrekte gegevens blijkt dat zowel alleenstaande ouderen als ook echtparen die alleen van een AOW- uitkering moeten rondkomen en die vijf dagen per week een warme maaltijd willen gebruiken, dit alleen kunnen doen indien een warme maaltijd niet duurder is dan respectievelijk ƒ3,50 dan wel ƒ2,75. De meerkosten van de WMV ten behoeve van deze groep zullen derhalve van overheidswege aangevuld moeten worden. Door het organisatie-adviesbureau Hoeksema/Homans/Menting te Enschede werd berekend dat de bijdrage van de gemeenschap per afnemer (voor 5×52 maaltijden) maximaal ƒ700,= per jaar zal bedragen indien de maaltijdverstrekkende organisatie die maaltijden in eigen beheer gaat bereiden. Daarbij komen de organisatie- en distributiekosten. De bijdrage van de overheid (via de bijstandswet) bedraagt per gebruiker van een bejaardenoord per jaar circa ƒ18.000,=. De gegevens van het NIBUD worden eveneens ondersteund door DIVOSA, afdeling Brabant (Studiedag Noord-Brabant, 1983) en het rapport 'Minima zonder marge' van de GSD Rotterdam (mei 1984).

Enkele kanttekeningen moeten hierbij worden geplaatst:

ervan uitgaande dat een warme maaltijd respectievelijk ƒ3,50 voor een alleenstaande en tweemaal ƒ2,75 voor een ouder echtpaar zou mogen kosten, is het toch moeilijk voor dezelfde maaltijd een verschillende prijs te vragen. Een standaardprijs ligt meer voor de hand;

voorzover bekend liggen de prijzen van de WMV op dit moment veel hoger en variëren tussen de ƒ5,= en ƒ10,= . Lang niet alle afnemers van de WMV willen echter alle dagen een warme maaltijd hebben. Dit laatste kan mede veroorzaakt worden door de prijs van de warme maaltijd;

men kan zich afvragen of de prijs van de warme maaltijd voor een bepaalde categorie ouderen niet te hoog is en deze mensen daarom geen gebruik maakt van de WMV.

FINANCIERINGSMOGELIJKHEDEN EN DISCUSSIEPUNTEN

Om een beeld te geven van de in verschillende gemeenten van kracht zijnde financieringsregelingen ten behoeve van de WMV, volgt daarvan een overzicht.
Daarnaast willen wij volledigheidshalve ook nog enkele discussiepunten vermelden over de verschillende financieringssystemen, die tijdens diverse in het land gehouden studiedagen naar voren werden gebracht. Hiermee wordt beoogd de achtergrondproblematiek van de onderscheiden financieringssystemen nader te belichten.

Alvorens echter in te gaan op de verschillende financieringsmogelijkheden een enkel woord over het *kostenaspect van de warme maaltijd.* Het zal duidelijk zijn dat aan de bereiding en verspreiding van de warme maaltijd kosten verbonden zijn, kosten die per instelling en situatie verschillen omdat de factoren in hoogte verschillen. Het meest duidelijk is dit wel ten aanzien van de kostenfactor vervoer. Om toch enig inzicht te geven in de minder uiteenlopende kosten van de warme maaltijd willen we als *voorbeeld* hier vermelden de adviesprijsberekening warme maaltijden voor het jaar 1984 dat het Samenwerkingsverband Bejaardentehuizen in de provincie Noord-Brabant aan het begin van 1985 jaar uitbracht. U krijgt hierdoor een beeld van de factoren die een rol spelen bij de prijsbepaling.

ADVIES-PRIJSBEREKENING WARME MAALTIJDEN 1985	A	B	C
Ingrediënten (van voor-, hoofd-, en nagerecht)	4,18	4,18	4,18
Energie en huishoudkosten	1,14	1,14	1,14
Administratie- en overheadkosten	0,57	0,57	0,57
Arbeidskosten[1]	1,79	1,27	1,06
Totale adviesprijs (AF verzorgingstehuis[1])	7,68	7,16	6,95

A = Tehuizen met een capaciteit van dertig of minder warme maaltijden per dag.
B = Tehuizen met een capaciteit van 31 tot en met 250 warme maaltijden per dag.
C = Tehuizen met een capaciteit van meer dan 250 warme maaltijden per dag.
[1] De kosten-bestanddelen verpakkingsmateriaal, verzekering en vervoer worden in de meeste gevallen bepaald door andere dienstverlenende instanties, zoals GOW enzovoorts.

In het rapport van de Zeeuwse Raad voor Ouderen *'Goed gegeten zonder zorgen'* wordt eveneens een overzicht gegeven van de kostenfactoren die bij de bereiding en bezorging van de warme maaltijd een rol spelen. De kostenfactoren worden alleen omschreven en niet uitgedrukt in geld.
In het *Rapport Kies-Keurig* van de Gelderse Raad voor Ouderenbeleid van maart 1984 wordt melding gemaakt van een minimum-prijs die het provinciaal bestuur van Gelderland oplegt aan de bejaardenoorden ten behoeve van de warme maaltijden voor thuiswonende ouderen. Met deze bindende minimumprijs wordt voorkomen dat de bewoners van het bejaardenoord 'meebetalen' aan de prijs van de maaltijden voor niet-bewoners. Deze minimum- prijs is als volgt samengesteld (ook voor 1985 geldt deze prijs).

Kosten voedingsmiddelen ƒ6,75×57% 3,85
ƒ6,75 zijn de gemiddeld geraamde voedingskosten per voedingsdag 1984 in de Gelderse verzorgingshuizen; 57% is het percentage van de voedingskosten ten behoeve van de warme maaltijd, blijkens resultaten van het 'onderzoek voedingspakket bejaardenoorden in Gelderland'.

Energiekosten 0,65
Volgens informatie van het Voorlichtingsinstituut Gasbedrijven in Nederland (bij gas) en de KEMA (bij elektriciteit).

Kosten keukeninventaris 0,45
Volgens informatie van de Stichting Economisch Beheer).

Overheadkosten 0,55
Administratiekosten, opslag risicodekking wegens bederf.

TOTAAL (exclusief verpakkingskosten) 5,50

In de Adviesnota *'Kost wat Kost'* van de Gelderse Raad voor het Ouderenbeleid van februari 1985, opgesteld ten behoeve van het provinciaal bestuur, wordt met een inkomens- afhankelijke tariefstelling gewerkt. Er wordt met drie inkomensgroepen gewerkt:

INKOMENSGROEP	JAARLIJKSE INKOMENSGRENZEN (per 1-10-1984)	TARIEF MAALTIJD 'AF KEUKEN' (dus zonder verpakking en vervoer)	
		alleenstaand	echtpaar
Lage inkomensgroep	AOW tot AOW+ƒ2.000,=	ƒ3,50	2×ƒ2,75
Middelste inkomensgroep	AOW+ƒ2.000,= tot ƒ23.685,60	ƒ5,50	2×ƒ4,75
Hoge inkomensgroep	ƒ23.685,60 en hoger	huidige kostprijs	

In het Advies wordt een provinciale subsidiëring voorgestaan van een eventueel noodzakelijke suppletie ten behoeve van de strikte maaltijdprijs voor de afnemers van maaltijden van de laagste tariefgroep(en). Een gemeentelijke subsidiëring betreft een eventueel noodzakelijke suppletie voor de bijkomende kosten (verpakking, vervoer) voor de afnemers van de laagste twee inkomensgroepen. Kosten die de ƒ1,= eigen bijdrage in deze te boven gaan.

Van de *Stichting Bejaardenwerk Dordrecht*, die een tamelijk omvangrijke Warme Maaltijdvoorziening heeft met eigen keuken, ontvingen wij de volgende kostenberekening.
De variabele kosten zijn op basis van de uitkomsten van het eerste halfjaar van 1984. De vaste kosten zijn op basis van diezelfde kosten, echter gebaseerd op 50 duizend maaltijden per jaar. De prijs van de ingrediënten is de laatste twee jaren ongunstig beïnvloed door de aardappelprijs. Interestlasten dalen jaarlijks, daartegenover zal een lichte stijging van de onderhoudskosten staan.

De energielasten zullen nog dalen, daar energiebesparende maatregelen zullen worden getroffen.

Afschrijving verbouwing, aanloopkosten en inventaris	ƒ0,39
Interestlasten lening	ƒ0,21
Huur pand	ƒ0,36
Onderhoudskosten	ƒ0,04
Diversen (o.a. verzekering, reiniging)	ƒ0,03
Ingrediënten	ƒ2,93
Energiekosten	ƒ0,60
Verpakkingskosten	ƒ0,48
Personeelskosten	ƒ2,29
Prijs per maaltijd exclusief soep	*ƒ7,33*

Vervoerskosten zijn buiten beschouwing gelaten alsook enige andere kosten zoals telefoon, papier en kosten van vrijwillige medewerkers: de gemeente Dordrecht neemt deze kosten reeds jaren voor zijn rekening.

VAN KRACHT ZIJNDE FINANCIERINGSREGELINGEN VOOR WARME MAALTIJDVOORZIENINGEN

De volgorde van de genoemde regelingen is willekeurig.

De *Provincie Zuid-Holland* heeft voor 1984 een bedrag van ƒ50.000,= ter beschikking gesteld ten behoeve van Zuidhollandse maaltijddiensten. Hiermede wordt een tegemoetkoming gegeven in de te maken aanschaffingskosten.
In 1982 werd een onderzoek verricht naar de Warme Maaltijdvoorzieningen in Zuid-Holland. De gegevens van dit onderzoek zijn verwerkt in het advies aan het Provinciaal Platform Zuid-Holland 'Op een laag pitje?'. Aan dit onderzoek deden 45 maaltijddiensten in Zuid Holland mee. Van deze 45 maaltijddiensten ontvingen er 18 een gemeentelijke subsidie zoals onderstaand vermeld. De bedragen zijn -tenzij anders vermeld is- per maaltijd.

Alphen aan den Rijn	2,-
Dordrecht	1,25
Gouda	4,-[1]
Hendrik-Ido-Ambacht	1,50
Papendrecht	in algemene kosten
Pijnacker	individueel
Rozenburg	5,90
Schiedam	in algemene kosten
Sliedrecht	0,90
Spijkenisse	1,-
Woerden	in algemene kosten
Zoetermeer	2.90
Zwijndrecht	3,25
Wadinxveen	in algemene kosten
Leiden	1,25
Noordwijk	2,10
Den Haag	in algemene kosten
Rotterdam	2,50[1]

[1] bij minimum inkomen ABW.

Het ligt voor de hand dat de *omvang* van de maaltijddiensten uiteenloopt. De Rotterdamse maaltijddienst heeft ±750 deelnemers en verspreidt ±4000 maaltijden per week.
In de andere gemeenten varieert het aantal deelnemers van maximaal 150 tot minimaal 5. De aantallen verstrekte maaltijden per week lopen dan ook uiteen van 600 maaltijden tot 30 maaltijden.
De meeste maaltijddiensten zitten evenwel dichterbij het minimium dan bij het maximum, hetgeen uit het onderstaande overzicht blijkt:

Aantallen deelnemers en maaltijden

DEELNEMERS		MAALTIJDEN PER WEEK	
minder dan 50	25	minder dan 100	11
50 - 100	7	100- 250	14
meer dan 100	2	meer dan 250	8

Gemiddeld heeft een maaltijddienst buiten het Rotterdamse 41 deelnemers en verspreidt 187 maaltijden per week.
De *prijzen* van de warme maaltijden variëren ook:

minder dan 5,50	8×
5,50-7,=	27×
meer dan 7,=	8×

De *Stichting Welzijnsinstituut Friesland* verrichtte eind 1983 een onderzoek naar de 'Maaltijdvoorzieningen voor zelfstandig wonende ouderen in Friesland'. Aan dit onderzoek ontlenen we de volgende gegevens.
De volgende instellingen verstrekten in 1982 meer dan 10 duizend maaltijden aan zelfstandig wonende ouderen.

INSTELLING	AANTAL MAALTIJDEN
Dienstencentrum It PLeisterplak, Franeker	17.647
Stichting Dienstencentrum Menaldumadeel	117.100
Stichting Bejaardencentrum Ferwerd	55.800
Stichting Unie van Vrijwilligers, Leeuwarden	14.527
Bejaardenoord 'De Lijte', Ureterp	23.744
Stichting Gecoördineerd Bejaardenwerk, Achtkarspelen	16.990
Stichting Bejaardenwerk Tietjerksteradeel, Bergum	46.502
Stichting Gecoördineerd Bejaardenwerk Smallingerland, Drachten	29.608
Stichting Tafeltje-Dek-Je, Heerenveen	15.159
Bejaardenoord Rikkingahof, Oosterwolde	20.607
Bejaardenoord Mariënacker, Workum	12.399

In totaal zijn 61 instellingen in Friesland betrokken bij de warme maaltijdvoorziening. In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven per regio van het aantal verstrekte maaltijden aan zelfstandig wonende ouderen in 1982.

REGIO			TOTAAL
Noord	thuis	223.846	
	via dienstencentrum	12.655	235.601
Noordoost	thuis	12.116	
	via bejaardenoord	3.364	15.480
Oost	thuis	112.944	
	via dienstencentrum	3.900	116.844
Zuidoost	thuis	68.540	
	via bejaardenoord	4.660	73.200
Zuidwest	thuis	67.459	67.459
Totaal			*509.484*

De volgende gemeenten geven een subsidie in de kosten van de Warme Maaltijdvoorziening: Terschelling, Menaldumeradeel, Dantumadeel, Tietjerksteradeel, Weststellingwerf en Ooststellingwerf.
Niet bekend is in welke kosten gesubsidieerd wordt.

Omdat het aantal warme maaltijden dat wordt afgeleverd door de *Stichting Dienstencentrum Menaldumadeel* erg groot is, hebben wij deze stichting om nog enkele concrete gegevens gevraagd, die u bijgaand aantreft.
De gemeentelijke bijdrage is berekend door de subsidie-aanvraag bij de gemeente te vergelijken met de door de gemeente ontvangen rijksbijdrage in 1984.
In 1984 bedroegen de totale subsidiale lasten van de stichting volgens de aanvraag ƒ327.381,=. Na correctie en 20% aftrek resteerde een rijksbijdrage van ƒ184.922,=-.
Het bedrag dat voor de gemeente overblijft is ƒ142.459,=. Dit bedrag is niet alleen bedoeld voor de maaltijdvoorziening. In de ƒ142.459,= zitten 20% die niet door WVC wordt uitgekeerd (= ƒ28.492,=) en bijdragen in bepaalde (sociaal-culturele) activiteiten.
De gemeentelijke bijdrage voor de maaltijdvoorziening is circa ƒ100.000,-- per jaar. Er werden in 1984 117.000 maaltijden bij particulieren bezorgd. Dit betekent een gemeentelijke bijdrage van ƒ0,85 per maaltijd.
De prijzen voor de maaltijden binnen en buiten de gemeente Menaldumadeel bedragen respectievelijk ƒ9,25 en ƒ9,45.
Tot nu toe staat de gemeente Menaldumadeel ook garant voor een eventueel exploitatietekort. Een dergelijk tekort wordt vooral veroorzaakt door de warme maaltijdvoorziening. De gemeente heeft deze garantie voor 1985 niet toegezegd. In verband hiermee wordt ook geprobeerd van de andere gemeenten in het verspreidingsgebied een bijdrage te krijgen.
Voor 1985 is het geraamde tekort begroot op ƒ57.000,=.

De *gemeente Geertruidenberg* gaat bij haar subsidie ervan uit dat de kosten van een warme maaltijd voor de gebruiker niet hoger mogen zijn dan de kostprijs (inclusief bezorging) van de maaltijd. Een ieder wordt geacht ƒ5,= per warme maaltijd te kunnen betalen. Men heeft een subsidie-systeem ontwikkeld op basis van het inkomen van de afnemer. Kort samengevat komt dat op het volgende neer:

- de (oudere) gebruiker die een netto-inkomen heeft dat niet meer bedraagt dan het AOW-pensioen (alleenstaande ƒ1.043,63 per maand en voor een echtpaar ƒ1.482,75 per maand) wordt in staat geacht ƒ5,= per warme maaltijd te kunnen betalen,
- de (oudere) gebruiker die een netto-inkomen heeft dat hoger is dan het AOW-pensioen wordt geacht van het bedrag dat deze inkomens-grens overschrijdt, 35% aan te wenden voor de betaling van de meerkosten.

Voorts wordt gesteld dat:

- bij langdurige samenwoning, de gebruikers geacht worden gelijkgesteld te zijn met een echtpaar,
- in de kosten alleen gesubsidieerd wordt voor zover het noodzakelijk is van de warme maaltijdvoorziening gebruik te maken, en in zoverre de betrokkenen niet of onvoldoende in staat zijn om de kosten te betalen.

In het laatste geval voorziet het retributiesysteem en in het eerste geval zal via een indicatiestelling de noodzaak moeten blijken.

Een overzicht van deze berekening

	Netto inkomen (per maand)	Minimale draagkracht (per week)	Extra (per week)	Totaal (per week)
Echtpaar	1.482,75	50,=		50,=
	1.500,=	50,=	1,39	51,39
	1.600,=	50,=	9,47	59,47
	1.700,=	50,=	17,59	67,59
	1.800,=	50,=	25,62	75,62
	1.900,=	50,=	33,70	83,70
	2.000,=	50,=	41,78	91,78
	2.102,=	50,=	50,=	100,=
Alleenstaande	1.048,63	25,=		25,=
	1.100,=	25,=	4,15	29,15
	1.200,=	25,=	12,23	37,23
	1.300,=	25,=	20,30	45,30
	1.360,=	25,=	25,=	50,=

De *Stichting Valentijn* Welzijnswerk voor Ouderen (Driebergen-Rijsenburg) krijgt van de gemeente vanaf mei 1982 ƒ1,50 per bezorgde maaltijd aan een oudere die
1. een inkomen heeft dat gelijk of lager is dan het maximum bedrag dat geldt voor de bejaardenziekenfondsverzekering,
2. op grond van medische, psychische en sociale redenen door omstandigheden geen warme maaltijd kan bereiden.
In 1983 werd dit bedrag verhoogd tot ƒ2,= per warme maaltijd. Genoemde inkomensgrenzen zijn terug te vinden in het Sociaal Info van juli 1983. Samenvattend betekent dit dat ouderen, gehuwd dan wel ongehuwd, met een inkomen van ƒ23.808,= ƒ6,50 voor een thuis bezorgde maaltijd moeten betalen.
Ouderen die een hoger inkomen hebben betalen ƒ8,50 voor een bezorgde maaltijd.
In 1983 kwamen 3312 maaltijden voor subsidie in aanmerking.

De *gemeente Breda* subsidieert de Stichting Bejaardenwerk Breda met 50 cent per maaltijd, de overige kosten worden integraal doorberekend aan de gebruikers.
Uit een onderzoek in juni 1982 verricht te Breda bleek dat:
- 57,7 % van de gebruikers een bruto maandinkomen heeft van ƒ1.470,= per maand of minder;
- van de gebruikers vallen alleenstaande mannen voor 75% en alleenstaande vrouwen voor 63% in de inkomenscategorie tot en met ƒ1.470,= bruto per maand;
- 36,2% van alle deelnemers vinden de huidige maaltijdprijs te hoog (ƒ6,85 exclusief soep), 88,4% van deze groep valt in de inkomens-categorie tot en met ƒ1.470,= bruto per maand;
- 30% van de gebruikers die de warme maaltijdprijs als te hoog ervaren heeft op grond hiervan het aantal te betrekken maaltijden verminderd;
- op grond van het gemiddeld aantal betrokken maaltijden per week blijkt geen directe relatie met het inkomen in de zin van hoe hoger het inkomen, hoe meer maaltijden betrokken worden.

In *Enschede* ligt de zaak als volgt.
De afnemer betaalt ƒ7,= per maaltijd, TDE (Tafeltje-Dek-Je Enschede) betaalt ƒ5,25 per maaltijd aan de instelling als zijnde een vergoeding voor de ingrediënten.
ƒ1,75 per maaltijd wordt berekend voor de dekking van de kosten van half-time administratrice/huisbezoekster, auto chauffeurs, aanschaf pannen-sets etcetera. Jaarlijks ontvangt men van de gemeente Enschede een subsidie van maximaal ƒ13.000,= in geval van tekorten. In 1981 werden ongeveer 40 duizend warme maaltijden verstrekt, en wel 3× per week, dat is gemiddeld 256 per dag. Het aantal verschillende afnemers in 1981 bedroeg 598. In de prijs van de warme maaltijd zijn de loonkosten verwerkt.

Uit de nota over de maaltijdvoorziening (januari 1984) in *Overijssel*, die een inventarisatie van gegevens inhoudt omtrent de maaltijdvoorzieningen in Overijssel halen we de volgende gegevens.
In de volgende gemeente ontvangt de warme maaltijdvoorziening een gemeentelijke subsidie: Almelo, Markelo/Goor/Diepenheim, Enschede, Oldenzaal, Hasselt/Genemuiden/Zwartsluis, Zwolle, Deventer, Hardenberg, Steenwijk/Steenwijkerwold/Oldemarkt en Losser.
In een enkele situatie geven kerken en andere particuliere instellingen ook een financiele bijdrage.
De prijzen voor een warme maaltijd in Overijssel varieren van ƒ4,50 tot ƒ7,25.

De warme maaltijdvoorziening van de *Stichting Welzijn voor Ouderen in het Maasland* strekt zich uit over de gemeenten Nistelrode, Oss, Lith, Veghel/Vorstenbosch, Geffen, Nuland, Heesch, Megen, Herpen,

Schayk en Reek. Gestreefd is om regionaal tot een maximum prijs te komen voor de warme maaltijd, hetgeen evenwel niet helemaal gelukt is. De prijzen variëren van ƒ5,75 tot ƒ6,60.
Het tekort op de exploitatie van de warme maaltijdvoorziening wordt per gemeente berekend en men ontvangt hierin van alle gemeenten een subsidie. In 1983 was dit tekort ƒ36.588,92.

De maaltijddienst van de *Stichting Bejaardenwerk Eindhoven* hanteert het onderstaande prijzenschema dat gebaseerd is op de ziekenfondspremie.

Vrijwillige verzekering volledige premie ƒ168,90 dan ƒ9,=.
Gebruikers onder 65 jaar betalen per maaltijd ƒ9,=.
30% van de afnemers vindt de prijs te hoog, gebruikers in de laagste en hoogste inkomensgroep zijn dit van mening.
42% van alle gebruikers betaalt ƒ9,=.
46% van alle gebruikers betaalt f 6,50.
De inkoopsprijzen (2 gangen) inclusief verpakking en distributie liggen in Eindhoven op gemiddeld ƒ9,50. Daarom geeft de gemeente subsidie in het tekort inkoop maaltijdsprijs en vervoer, totaal ongeveer 100 duizend gulden.

BEJAARDENVERZEKERING ALLEENSTAANDEN VANAF 65 JAAR

Groep	*Ziekenfondspremie*	*Prijs per maaltijd*
t/m 19.164,64	*37,15*	*6,50*
19.164,64 t/m 19.680,64	*74,10*	*7,50*
19.680,64 t/m 20.185,64	*110,95*	*8,=*
20.185,64 t/m 23.685,60	*147,80*	*8,50*
23.686,60 en hoger		*9,=*

ECHTPAREN WAARVAN MAN 65 JAAR OF OUDER IS

t/m 19.164,64	37,15	6,50
19.164,64 t/m 19.680,64	74,10	6,50
19.680,64 t/m 20.185,64	110,95	7,50
20.185,64 t/m 20.828,64	147,80	7,50
21.828,64 t/m 23.685,60	221,65	8,=
23.685,60 t/m 28.590,30	274,70	8,50
28.590,30 en hoger		9,=

Uit het rapport 'Er zal nog heel wat water door de IJssel moeten stromen' betreffende de maaltijdvoorziening van het *Regionaal Overleg GBW in de IJsselstreek* - waaronder de gemeenten Voorst, Zuthpen, Gorssel, Lochem, Brummen, Rheden, Doetinchem en Zevenaar vallen halen wij de volgende informatie. De inkoopprijzen van de maaltijden lopen uiteen van ƒ4,80 tot ƒ8,=.
In Doetinchem, Brummen, Zevenaar en Voorst wordt de maaltijddienst gesubsidieerd door de gemeente. De subsidie van de gemeente Brummen bedraagt voor het jaar 1984 ƒ28.291,= en betreft onder andere de organisatiekosten, de kosten van vervoer en een bijdrage in de produktiekosten van de warme maaltijd. Op de produktiekosten van 18.396 maaltijden à ƒ7,70 werd een subsidie verstrekt van ƒ7.680,=.

De *Regionale Stichting Ouderenwerk Dongemond* ontvangt een subsidie van de gemeente Geertruidenberg. De te betalen prijs per maaltijd wordt gerelateerd aan het inkomen van de afnemer, hetgeen eenzelfde benadering is als in Geertruidenberg.

GEHUWDEN (ECHTPAAR OF LANGDURIG SAMENWONEND)

Netto inkomen per maand	Te betalen per maaltijd
minimum (AOW) inkomen 1.482,75	5,--
1.482,75 tot 1.500,--	5,10
1.500,-- tot 1.550,--	5,60
1.550,-- tot 1.600,--	6,10
1.600,-- tot 1.650,--	6,60
1.650,-- tot 1.700,--	7,10
1.700,-- tot 1.750,--	7,60
1.750,-- tot 1.800,--	8,10
1.800,-- en hoger	8,50

ONGEHUWDEN (ALLEENSTAANDEN)

minimum (AOW) inkomen 1.048,63	5,--
1.048,63 tot 1.100,--	5,70
1.100,-- tot 1.150,--	6,40
1.150,-- tot 1.200,--	7,10
1.200,-- tot 1.250,--	7,80
1.250,-- en hoger	8,50

Bovengenoemde bedragen zullen, wanneer daar aanleiding toe bestaat, trendmatig aangepast worden. Gegevens omtrent het gemeentelijk subsidie en de kostprijs ontbraken.

De *Stichting Dienstverlening aan Bejaarden te Groningen* ontvangt voor haar warme maaltijdvoorziening 'Tafeltje-Dek-Je' een gemeentelijke subsidie in het exploitatietekort. In 1983 bedroeg deze subsidie *f*30.000,=, in 1984 werd dit bedrag in verband met bezuinigingen teruggebracht tot *f*20.000,=. Over de begrotingsopzet als ook de vaststelling van de prijs van de warme maaltijd vindt nauw overleg plaats met de gemeentelijke overheid.
Het aantal maaltijden dat in 1984 wordt afgeleverd bedraagt ongeveer 46.000.

SAMENVATTING

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat in een aantal gemeenten een subsidie wordt gegeven in de kosten van de warme maaltijdvoorziening. De posten die voor subsidie in aanmerking komen variëren enigszins, maar veelal wordt gesubsidieerd in die kosten die niet gerekend kunnen worden tot de bereidingskosten van de warme maaltijd.
De prijzen per warme maaltijd lopen nogal uiteen, alsook de wijze waarop de te betalen prijs wordt vastgesteld. Dit was evenwel al bekend.

DISCUSSIEPUNTEN

Enkele discussiepunten betreffende de vaste en variabele prijs van de warme maaltijd. Hoewel dit element eigenlijk geen deel uitmaakt van het uit te brengen advies, willen we dit toch vermelden omdat het een centraal thema is bij de vaststelling van de prijs, die voor een warme maaltijd betaald dient te worden. De discussie-punten voor en tegen, ontlenen we aan het advies voor een financieringsregeling voor Warme Maaltijddiensten in Noord- Brabant van mei 1984 en een notitie die we ontvingen uit Oss (juni 1984).
Argumenten die pleiten voor een *vaste prijs* voor iedere gebruiker ongeacht het inkomen:
- maaltijddiensten moeten niet doen aan inkomensherverdeling,
- gedifferentieerde prijzen betekenen extra administratie en dus extra kosten,
- ouderen met een hoger inkomen die niet meer kunnen koken, moeten niet extra belast worden voor hun handicap,
- het opgeven in detail wat het inkomen is tast de privacy aan.

Argumenten die pleiten voor een *prijs afhankelijk van het inkomen*:
- het is onjuist dat kosten voor dienstverlening die de gebruiker zelf kan betalen, op de samenleving worden afgewenteld,
- door een variabele retributie wordt het exploitatietekort van de maaltijddienst geringer, de overheidssubsidie kan daardoor lager zijn,
- de politieke haalbaarheid van overheidssubsidie wordt hierdoor groter,
- de gegevens over het inkomen zijn over het algemeen bij de gemeente bekend. (?)

De Werkgroep Advies Financiering van de Warme Maaltijdvoorziening meent te moeten volstaan met het vermelden van de argumenten voor en tegen een vaste en variabele prijs van de warme maaltijd.

PUNTEN TER OVERWEGING

- Instellingen GOW dienen binnen het kader van hun doelstelling de totstandkoming van een warme maaltijdvoorziening te initiëren en te begeleiden. In situaties waar een instelling GOW ontbreekt zal bezien moeten worden op welke wijze een warme maaltijdvoorziening tot stand kan komen. De Provinciale Consulenten Ouderenbeleid en het provinciale/regionale overleg GOW kunnen hierin een initiërende rol vervullen.

- In die gemeenten waar tot nu toe geen bijdrage van overheidswege wordt verkregen voor een warme maaltijdvoorziening en deze toch noodzakelijk is, zullen de instellingen GOW in overleg met andere bij de warme maaltijd betrokken instellingen dienen te bevorderen dat dit alsnog gebeurt.

- De warme maaltijdvoorziening dient beschouwd te worden als een zeer belangrijke voorziening voor ouderen, die ertoe bijdraagt dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. De provinciale en gemeentelijke overheid dienen subsidiëring van deze voorziening mogelijk te maken.

- Instellingen GOW dienen te bevorderen dat informatie beschikbaar is en verspreid wordt betreffende 'gezond eten'. Hierbij zal ook aan het aspect van het beschikbare budget aandacht besteed dienen te worden. Hoe kan men met weinig geld toch goed eten?

- De warme maaltijdvoorziening dient zo mogelijk uit te groeien tot een basisvoorziening niet alleen voor ouderen, maar zich te ontwikkelen tot een voorzienig waarop in *'noodsituaties'* door een ieder tegen betaling, een beroep gedaan kan worden.

- Nu de middelen ten behoeve van het Flankerend Bejaardenbeleid ter beschikking komen van de provinciale overheid, kan deze de gelden ook gebruiken voor een provinciale subsidie-regeling warme maaltijdvoorziening. Een andere mogelijkheid is dat de provinciale overheid deze gelden ad hoc aan de gemeenten doorgeven ten behoeve van plaatselijke warme maaltijdvoorzieningen. De gemeenten kunnen op hun beurt deze middelen op verschillende manieren gebruiken ter financiering van (onderdelen van) de warme maaltijdvoorziening. De gemeente kan bijvoorbeeld kiezen voor het financieren van de vervoerskosten of bijdragen in de vergoeding van kosten van vrijwilligers. Ook kan de gemeente kiezen voor het subsidiëren van het exploitatietekort.
Het is in ieder geval van belang dat provincie en gemeente hun financieringsstromen in deze op elkaar afstemmen.

- Omdat de provinciale overheid de eerst verantwoordelijke is voor het toezicht op de bejaardenoorden en derhalve ook op de prijsvaststelling van de door de bejaardenoorden geleverde warme maaltijden, kan de provinciale overheid bevorderen dat deze prijzen in de eigen provincie niet te sterk uiteenlopen en gebaseerd zijn op de reëel te maken kosten.

- De instellingen die de warme maaltijden bereiden dienen de integrale kostprijs in rekening te brengen, want alleen dan wordt voorkomen dat de ene instelling

de andere subsidieert.

- Gestreefd dient te worden naar een sociaal aanvaardbare prijs, dat wil zeggen een betaalbare maaltijd ook voor ouderen uit de laagste inkomensgroep. Gepleit wordt in dat verband voor een prijs van ƒ4,50 à ƒ5,= voor thuis bezorgde volledige maaltijd.
Het verschil tussen de sociaal aanvaardbare prijs en de totale kostprijs voor een thuisbezorgde maaltijd dient door de overheid te worden aangevuld.

- Het indicatiesysteem om in aanmerking te komen voor een warme maaltijd dient zo eenvoudig mogelijk te zijn. Een goede coördinatie in de vaststelling en bewaking van deze indicaties is gewenst en dient door de provinciale overheid bevorderd te worden. De indicatiecommissie bejaardenoorden zou in deze ook een aanvullende functie kunnen vervullen.

- De samenwerking met het (provinciaal) kruiswerk kan bevorderen dat zowel de kwantiteit alsook de kwaliteit van de warme maaltijd gewaarborgd wordt. Met name wordt hierbij gedacht aan dieet-maaltijden, die bereid worden in instellingen waar geen diëtist aanwezig is.

- Bij het inspelen op de behoefte aan een warme maaltijd dient ook aan alternatieven voor de warme maaltijdvooorziening gedacht te worden, zoals kookcursussen voor mannen, project samen koken en eetcirkels. Het gezamenlijk eten heeft immers een belangrijke sociale functie.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

ISB: *Toetsingsrapport Maaltijd voorziening bejaarden, dd. april 1982.*

Provinciaal Platform Zuid-Holland: *Nota 'Op een laag pitje', verschenen in 1982.*

Noord-Brabantse Vereniging van Stichtingen GBW: *Verslag Studiedag maaltijd voorziening voor Ouderen, sept. '83 en bijgesteld advies mei '84.*

Gemeente Geertruidenberg: *Brief aan Gemeenteraad over de financiering van de warme maaltijd voorziening, dd. 8-6- 1983.*

Noord-Brabantse Vereniging van Stichtingen GBW: *Verslag studiedag Maaltijden, gehouden op 26-11-1981.*

M.A.M. van Boxmeer: *Artikel in Leeftijd over de Warme maaltijd voorziening ouderen n.a.v. studiedag in Noord- Brabant.*

R. v.d. Berk: *Brief aan het Voorlichtingsbureau voor de Voeding dd. 17-9-1981 over 'Vervoer- en warmhoudsysteem warme maaltijd voor ouderen'.*

Ministerie van WVC: *Nota Voedingsbeleid, Kamerstuk 18156.*

Ministerie van WVC: *Bewakingsprogramma 'Mens en Voeding', uitgegeven april 1983.*

Fr. N. Walta: *Optimale of verantwoorde voedselvoorziening, Weteringen, 1979.*

TNO Instituut, CIVO-Technologie: *Maaltijdvoorziening voor thuiswonende bejaarden.*

NIBUD en Voorlichtingsbureau voor de Voeding: *Goed eten voor weinig geld.*

St. Overijssel: *Nota over de Maaltijdvoorziening in Overijssel, maart 1981.*

Regionaal Overleg GBW in de IJsselstreek: *Verslag van een onderzoek, maart 1981.*

Gelderse Raad voor het Ouderenbeleid: *Kies-keurig; informatie t.b.v. studiedag over Warme Maaltijdvoorziening voor thuiswonende ouderen, maart 1984. Verslag van deze studiedag, mei 1984.*

Stichting Welzijn Ouderen Apeldoorn: *Maaltijdvoorziening aan ouderen in Apeldoorn. 'n Inventarisatie, maart 1984.*

Stichting Gekoördineerd Bejaardenwerk e.o. te Breda: *Warme maaltijdverstrekking, een sociale basisvoorziening?*

Organisatiebureau Hoeksma, Homans en Menting: *Onderzoek extramurale maaltijdvoorziening Enschede, 1983.*

Stichting Welzijn Ouderen in het Maasland: *Nota Uniformering regionale maximum prijs warme maaltijd.*

Stichting Welzijn Ouderen in de Gemeente Brummen: *Rapport voor Maaltijdvoorziening in de gemeente Brummen, 1983.*

Regionale Stichting Ouderenwelzijn Dongemond: *Warme maaltijdvoorziening Geertruidenberg.*

De maaltijddienst van de St. Bejaardenwerk Eindhoven: *Maaltijdvoorzieningen voor Eindhoven in Eindhoven.*

Stichting Welzijnsinstituut Friesland: *Maaltijdvoorzieningen voor zelfstandig wonende ouderen in Friesland, 1983.*

Zeeuwse Raad voor Ouderen: *Goed gegeten zonder zorgen, augustus 1984.*

Rotterdams Dienstencentrum werk: *Verantwoording van de werkgroep warme maaltijdvoorziening, mei 1984.*

Stichting Welzijn Ouderen Noord Twenthe: *Akte van*

oprichting Stichting Maaltijdvoorziening in Jaarverslag 1983.

BT

WARME MAALTIJD-VOORZIENING

Een Warme Maaltijdvoorziening is geen onbekend begrip meer in het Gecoördineerd Ouderenwerk (GOB). Het aantal Warme Maaltijdvoorzieningen (WMV) is tamelijk groot. De wijze waarop zij georganiseerd en gefinancierd worden loopt echter uiteen.
Gebleken is, dat een Warme Maaltijdvoorziening een zeer belangrijke voorziening in de eerstelijnszorg is, waardoor veel ouderen hun zelfstandigheid langer kunnen behouden. In de wandelgangen wordt de Warme Maaltijdvoorziening beschouwd als een basisvoorziening voor ouderen, maar omdat aan dit begrip uiteenlopende consequenties verbonden zijn, die niet aansluiten bij een gedecentraliseerd beleid, wordt dit begrip in deze brochure verder niet gehanteerd.
Nu het Gecoördineerd Ouderenwerk tijdelijk is ondergebracht onder de Reikwijdte van de Wet op de Bejaardenoorden, de Warme Maaltijdvoorziening deel uitmaakt van het Flankerend Bejaardenbeleid waarvoor provinciale en gemeentelijke overheid verantwoordelijk zijn, lijkt het goed stil te staan bij de diverse financieringsmogelijkheden van een Warme Maaltijdvoorziening.
"De financiering van de Warme Maaltijdvooorziening" is gericht op instellingen Gecoördineerd Ouderenwerk, die zich voor het eerst of opnieuw dienen te bezinnen op de financieringsmogelijkheden zoals die per 1 januari 1985 zijn ontstaan. In deze brochure treft U veel practische informatie aan, waaronde voorbeelden die aangeven hoe 'het elders geregeld is'.
Met dit materiaal kunt u zelf kijken naar uw eigen situatie en oplossingen zoeken voor uw eigen vragen over de financieringsmogelijkheden van een Warme Maaltijdvoorziening.